

товці майбутнього юриста до складання професійної присяги, обітниці, що потребує глибокого розуміння деонтологічного коду професії, усвідомлення професійного покликання, виховання совісті; 3) в посиленні ролі професійноорієнтованих громадських організації при розгляді питань, пов'язаних із порушенням професійної присяги, норм професійної етики.

Бібліографічні посилання:

1. Про Національну поліцію: Закон України від 02.06.2015 р. *Відомості Верховної Ради України*. 2015. № 40-41. Ст. 379.
2. Про судоустрій і статус суддів: Закон України від 02.06.2016 р. *Відомості Верховної Ради України*. 2016. № 31. Ст. 545.
3. Про адвокатуру та адвокатську діяльність: Закон України від 05.07.2012 р. *Відомості Верховної Ради України*. 2013. № 27. Ст. 282.
4. Про прокуратуру: Закон України від 14.10.2014 р. *Відомості Верховної Ради України*. 2015. № 2-3. Ст. 12.

ШЕВЧЕНКО

Сергій Олексійович,

завідувач кафедри
управління та адміністрування
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,
доктор наук з державного управління,
професор

СИДОРЕНКО

Наталія Сергіївна,

доцент кафедри
управління та адміністрування
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,
кандидат наук з державного управління

**СУТНІСТЬ ПОНЯТТЯ ПОЛІТИЧНОЇ КОРУПЦІЇ
ТА ЇЇ НЕБЕЗПЕКИ В УКРАЇНІ**

Корупція була й залишається однією з головних проблем сучасного глобального світу. Для України корупція стала одним із негативних чинників, що істотно підриває основи системи національної безпеки, органів державного управління та місцевого самоврядування.

Україна, як молода держава, що прагне розбудувати власну ефективну

систему публічної адміністрації, постала перед серйозною проблемою перебудови залишеної у спадок з минулого – централізованої адміністративно-командної системи державного управління до потреб демократичної організації влади. Надзвичайно важливим елементом демократичної правової держави є удосконалення механізмів запобігання корупції, особливо в політичній сфері.

Оскільки корупція спричиняє руйнівний вплив на усі сфери життя українського суспільства, то вона є й серйозною перепорою для реформ в економіці, гальмує становлення ринкових інститутів, перешкоджає надходженню інвестицій та становить загрозу національній безпеці України [1, с. 4]. За міжнародними оцінками корупція в Україні становить загрозу не лише національній безпеці, але і є істотним чинником, що уповільнює подальшу інтеграцію нашої держави у європейську спільноту.

Політична корупція, як соціальне явище, існує практично в усіх країнах світу. Однак особливого значення вона набуває у країнах, що перебувають на етапі соціально-економічного та політичного транзиту. Значною мірою це пов'язано з тим, що в країнах перехідного типу державний управлінський апарат є занадто політизованим, тобто фактично представляє не стільки інтереси держави та суспільства, скільки конкретних політичних угруповань, які, у свою чергу, тісно пов'язані з великим капіталом. У цілому політична корупція у формі, що функціонує в Україні, по-перше, зводить нанівець будь-які реформи в країні, по-друге, спричиняє відчуження України у світовому просторі [3].

Проблематика боротьби з політичною корупцією та визначення особливостей цього явища знаходяться в дослідницькому полі вітчизняних та зарубіжних вчених. Разом з тим, ключовою проблемою, яка не знаходить достатнього відображення в наукових дослідженнях в Україні, є комплексний аналіз сутності поняття та суб'єктів політичної корупції, її причин та особливостей у порівнянні з іншими видами корупції.

Різні аспекти багатогранного поняття корупції та генезису її розвитку відображені у працях К. М. Абдієва, Г. Н. Борзенкова, А. І. Бутенко, О. П. Дудорова, М. І. Камлика, Г. В. Коваль, В. С. Комісарова, В. С. Лукомського, В. В. Лунєєва, Е. В. Невмержицького та інших.

Важливість дослідження політичних аспектів корупції підтверджується й тим фактом, що протидію корупційним злочинам визнано головним політичним завданням держави. Установлено, що політична корупція виступає загрозою функціонування публічної влади, верховенства закону, соціальної справедливості.

Небезпека політичної корупції в системі державного управління зумовлюється тим, що вона стає невід'ємним елементом функціонування держави, призводить до втрати довіри населення до влади, віри в здатність держави захистити його права і свободи.

Ряд науковців стверджують, що політична корупція «виникає тільки

там, де політичний порядок з його розумінням сутності державних установ і розмежування між обов'язками установ та інтересами їхніх керівників – що відображає особливості значної частини місцевої культури – розвалено особистими чи груповими діями, які руйнують таке розуміння й розмивають ці відмінності» [6, с. 52].

Як зазначає Г. Кохан, політичну корупцію варто розглядати як самостійний вид корупційних дій у сфері розподілу владних повноважень, ресурсів або прийняття політичних рішень [4]. У свою чергу, О. Рудік називає політичну корупцію діянням, скоєним із наміром надати певну перевагу, несумісну з офіційними обов'язками посадової особи, яка незаконно й неправомірно використовує свій статус для отримання переваги для себе або іншої особи в цілях, що порушують права інших осіб. Для політичної корупції характерним є прагнення її суб'єктів до нарощування свого владного потенціалу, часто без явної матеріальної вигоди [8].

Ми вважаємо, що політичну корупцію потрібно розглядати як неправомірне явище, що виникає саме під час політичної діяльності. А тому, на нашу думку, політична корупція – це складова корупційної діяльності, що охоплює протиправні дії, які виникають під час політичної діяльності, організації та проведення виборів, виконання членами політичних партій представницьких функцій в органах законодавчої, виконавчої та судової влади, в органах місцевого самоврядування, а також незаконного фінансування діяльності політичних партій.

Суб'єктами політичної корупції можуть бути особи або групи осіб, які беруть участь в політичному процесі, мають або прагнуть отримати повноваження приймати або реалізувати політичні рішення. Крім того, до них можуть бути віднесені й ті, хто безпосередньо не бере участі в політичному процесі, однак через свої функції, повноваження та ресурси має можливість впливу на нього. У цьому контексті суб'єктами політичної корупції можуть бути представники судової гілки влади, правоохоронних органів, ЦВК і виборчих комісій нижчих рівнів, а також фізичні особи – представники фінансово-промислових груп, які через фінансові та інші механізми впливають на учасників політичного процесу.

За даними опитування 2018 року, 73,2% опитуваних переконані, що корупція дуже поширена у Верховній Раді (на 12,6 % вище, ніж у 2015 році); 67,6% опитаних вважають, що корупція дуже поширена в Кабінеті Міністрів (на 12,8 % більше, аніж в 2015 р.); 66,1% – назвали дуже корумпованими Президента та його Адміністрацію (на 19,7 % вище порівняно з 2015 р. [5].

Заслуговує на увагу той факт, що 5 вересня 2019 р. розпочав свою роботу Вищий антикорупційний суд України. Протягом п'яти років, які пішли на його створення, в українському суспільстві зберігається стійкий запит на боротьбу з корупцією. За останніми соціологічними даними опитування Фонду «Демократичні ініціативи», 69 % українців вважають першочерговою антикорупційну реформу. Національне антикорупційне бюро України (НАБУ) з

моменту свого створення розслідувало і направило до судів 212 корупційних справ високопосадовців. Втім, суди загальної юрисдикції саботують ці справи або розглядають їх надто повільно і за цей час жоден топ-корупціонер так і не був покараний. В НАБУ вважають, що спеціалізований Антикорупційний суд значно прискорить процес винесення вироків корупціонерам.

Вищий антикорупційний суд (далі – Суд) є судом зі всеукраїнською юрисдикцією, що створюється з метою розгляду окремих категорій справ. Крім здійснення правосуддя, ВАКС аналізує судову статистику, вивчає та узагальнює її, а також здійснює інші повноваження відповідно до закону. Судді цього суду призначаються виключно на підставі результатів відкритого конкурсу.

Відповідно до Закону України, до вищого антикорупційного суду передаються усі кримінальні провадження, досудове розслідування, у яких завершено прокурорами САП і судовий розгляд яких судами першої, апеляційної інстанцій не завершено до дня початку роботи Вищого антикорупційного суду [7].

Початок роботи Вищого антикорупційного суду має завершити становлення системи антикорупційних органів в Україні.

Водночас, передбачений чинним законодавством порядок передачі до Суду підсудних йому проваджень, які наразі розглядаються іншими судами, матиме наслідком надходження до Суду тисяч кримінальних проваджень, які не стосуються топ-корупції, проваджень, у яких спливли строки давності та які розслідувалися органами досудового розслідування з порушенням правил підслідності.

Боротьба з політичною корупцією в процесі демократизації в Україні не може обмежуватись лише інституційним виміром, тобто створенням та ефективною діяльністю державних антикорупційних органів. Вона обов'язково має враховувати комунікативний вимір і формувати антикорупційний дискурс у просторі політичних комунікацій із метою включення питання протидії корупції до порядку денного суспільства та влади, впливу на громадську думку, підвищення громадської й політичної активності як дієвого запобіжника політичній корупції.

Отже, підсумовуючи вищезазначене, ми дійшли висновку, що сьогодні поняття «політична корупція» у контексті публічного управління є дискусійним. Разом з тим політична корупція характеризується таким: вона має прихований та багатоваріантний характер і далеко не завжди є очевидною для пересічного громадянина; дії політичних корупціонерів є універсальними і стосуються різних сфер суспільного життя; основними причинами політичної корупції в Україні є відсутність прозорості та громадського контролю за фінансуванням та формуванням політичних партій, відсутність чіткого розподілу між політикою та державним управлінням. На жаль, політичну корупцію неможливо повністю викоринити як явище, однак можливим є зменшення її обсягів та її впливу на соціально-економічні, політичні та інші процеси в суспільстві, якщо ці процеси перебуватимуть під надійним громадським та державним контролем.

Бібліографічні посилання:

1. Кальниш Ю.Г. Антикорупційна діяльність у сфері публічного адміністрування: навч.-метод. Матеріали. К.: НАДУ. 2011. 96 с.
2. Коваль Г.В. Щодо поняття «корупція» / Нові підходи до боротьби з корупцією: законодавче забезпечення та проблеми реалізації: збірник наукових праць Херсонського національного технічного університету. Херсон, 2012. С. 6-13.
3. Костенко О. Деморалізація, що породжує корупцію. Укр. правда. URL: <http://pravda.com.ua/articles/4b2b78bf10503>.
4. Кохан Г.В. Явище політичної корупції теоретико-методологічний аналіз: монографія. К.: НІСД, 2013. 232 с.
5. Національна доповідь щодо реалізації засад антикорупційної політики у 2018 році. <https://nazk.gov.ua/wp-content/uploads/2019/07/Natsdopovid-2018.pdf>.
6. Політична корупція перехідної доби: пер. з англ. / за ред. С. Коткіна та А. Шайо. К.: К.І.С., 2004. ХХ. 440 с.
7. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо початку роботи Вищого антикорупційного суду: Закон України від 18 верес. 2019 р. № 100-ІХ. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/100-20>.
8. Рудік О. Політична корупція в умовах сучасної демократії. Діалог.ua: http://dialogs.org.ua/ua/project_ua_full.php?m_id=7787.

ПРИСНЯКОВА

Людмила Макаровна,
завідувач кафедри психології та педагогіки
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,
кандидат психологічних наук, доцент

СЕРГІЄНІ

Олена Віталійовна,
професор кафедри психології та педагогіки
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,
доктор медичних наук, професор

МАКАРЕНКО

Наталія Сергіївна,
здобувач другого рівня вищої освіти
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

ПСИХОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ АНТИКОРУПЦІЙНОЇ ПРОГРАМИ

Антикорупційні заходи є центральними в підтримці економічної і фінансової стабільності країн взагалі і зокрема країн, які запозичують кредити на свій розвиток. Вони є важливим елементом зменшення дисбалансу у фі-